

Mojmír Grygar: Tajemná šifra naší vykloubené doby

 prvnizpravy.cz/zpravy/politika/mojmir-grygar-tajemna-sifra-nasi-vykloubene-doby

Od chvíle, kdy česká vláda zaujala vůči válce na Ukrajině stanovisko ničím neohraňovaného ztotožnění s kyjevskou vládou, odsunula zájem obyvatel našeho státu na druhé místo.

Mojmír Grygar

12. prosince 2022 - 02:20

Premiéra Fialu sice bývalý prezident Klaus, a bezpochyby i nynější hlava státu, varovali před neuváženým rozhodnutím – zkušení politici dobře věděli, že situace na Ukrajině je z mnoha důvodů nepřehledná, že místní národnostní, jazykové, náboženské, historické poměry nedovolují je česat jedním hustým hřebem.

Dnes je již zřejmé, že za horlivou angažovanost naší vlády, která se dostala k moci podivným koaličním trikem (ten znehodnotil volební lístky jednoho milionu hlasů), platíme těžkou daň, a nic nenasvědčuje tomu, že se ta neúměrná materiální a psychická zátěž nebude časem stupňovat a zvyšovat. Aby mi bylo dobře rozuměno, humanitní pomoc obyvatelům Ukrajiny, kteří prchají před válkou, je zcela na místě a lidé mají dobrý pocit, že jednají ve shodě s dobrými mravy. Také účast českých lékařů a zdravotníků v oblastech, kde strádá civilní obyvatelstvo, by lidé ocenili. Ale takové samaritánství by horlivé podněcovatele války vůbec ani nenapadlo.

U podporovatelů humanitní pomoci působí první ze dvou základních lidských pudů, který Freud nazval láskou. Tuto pozitivní přírodní sílu fyziologové spojují s tím, co evoluční teorie označuje termínem sociální mozek. Bez působení této genetické schopnosti, která pomáhá lidem žít pospolu, pomáhat si, překonávat odlišnosti, by se lidstvo nikdy nemohlo pozvednout nad stav, kdy rozhodovala jen fyzická síla a lest.

Když ruská vojska překročila hranice Ukrajiny, média tuto událost oznámila stručným sdělením: „**24. února 2022 ruská vojska překročením hranic porušila mezinárodní zákony a tím se dopustila agrese.**“ Ze strohého sdělení se pak vyvozovaly právní a morální závěry; zpravodajové a politici si jen zřídka kladli otázky po příčinách této výjimečné události, spokojili se konstatováním, že Putin je blázen a megaloman. Samo překročení hranic není nikdy plodem okamžitého a svévolného rozhodnutí. Dnes nejsme v dobách, kdy vladař, monarcha nebo diktátor jednal z pozice síly, aniž se musel ohlížet na platné mezinárodní zákony a na běžná morální měřítka. Nepoložíme-li si však otázku příčin takového agresivního jednání, situaci zjednodušíme a snadno podřídíme předem danému názoru a záměru.

Podobně jednala česká vláda, když v roce 2014 došlo v rozmezí tří měsíců k výbuchům ve vrbětickém skladišti munice, které zpráva CIA přiřkla dvěma ruským špiónům, schopným zařídit během několika dnů tak složitý dvojitý teroristický akt (jeden výbuch proběhl v říjnu, druhý v prosinci). Na druhé straně ti, kteří tuto válku připravovali, neopomenuli světovou veřejnost na ni již několik let předem připravovat. Kolikrát jen jsme byli v nedávné minulosti svědky, že západní sdělovací prostředky prezentovaly Putina jako nebezpečného

diktátora, který ohrožuje okolní státy a systematicky hranice Ruska rozšiřuje. Mocní lidé v pozadí ani nepovažovali za nutné vpád ruské armády na Ukrajinu nějak vysvětlovat a zcela ignorovali dokumenty vrchního velení Ukrajinské národní gardy, která 1. ledna 2022 dostala prováděcí rozkaz, podepsaný generál–poručíkem Volodimirem (!) Kondratjukem a generál–plukovníkem Mikolou Balanem, k útoku na Donbas. (Tento šestistránkový dokument je volně přístupný na mnoha internetových zdrojích, například na americkém SouthFront.) Putinův válečný výpad předešel ukrajinský útok jen o pár dní. Když jsem se seznámil s válečným rozkazem Ukrajinské národní gardy, vzpomněl jsem si na jeden Putinův dávný výrok: ***Budu-li si jist, že mě někdo chce napadnout, udeřím první.***

Naše vláda zaujala v mimořádné krizi, která znamená velký dějinný předěl, tak extrémní stanovisko, jako by chtěla dovršit to, co náš stát prokázal při řešení vrbětické krize, jako by se pyšnila tím, že jsme se tehdy stali jediným státem, kterému Rusko, kromě USA, udělilo status nepřátelského státu. Předseda Fiala a jeho ministři jsou na tento titul zřejmě hrdí a oceňují, že to byl přímý popud CIA, který našim vyšetřovatelům výbuchů v skladišti zbraní otevřel oči. Přitom nevadilo, že náš právě dosazený a nezkušený ministr–zelenáč vytasil na ruské diplomaty nejostřejší protest proti ruským špionům, kteří se s „nejvyšší pravděpodobností“ dopustili na našem území teroristického činu. Americké dokumenty byly veřejnosti zamlčeny pod záminkou „nejvyššího utajení“. Pročpak asi jejich duplikáty na Hradě dal prezident zničit?

Pokusme se o vysvětlení a pojmenování toho, co se dnes u nás děje. Chválíme štědrost pohostinství, které naše úřady a lidé po celé zemi poskytují běžencům z Ukrajiny. Působí tu přirozený soucit s lidmi, kteří se ne vlastní vinou dostali do bezvýchodné situace. Tu se však, bohužel, vtírá podezření, že podstatnou roli v této situaci nehrají

sympatie k Ukrajincům, nýbrž nenávist k Rusům. Tento sklon vychází z druhého vrozeného pudu člověka, který Freud nazval puzením k smrti, sklonem zálibou v násilí. Jsou to podvědomé síly, které v jistých situacích dostávají možnost stát se významnou společenskou silou. Je to především válka, která aktivizuje nenávist a danému seskupení lidí vnucuje nezlomnou jednotu. Je to hněv, agrese a zaujatost, které zabraňují lidem přijmout jakoukoli, byť nepatrnou, výhradu vůči jejich víře a přesvědčení. Touto zvláštní davovou psychózou se zabývala řada psychologů, filosofů, historiků; ať to byl Le Bon, Ortega y Gasset, Freud, Jung, nebo Nietzsche, všechny zaujala přítomnost neznámé síly, jež byla s to rázem změnit chování lidí různého věku, stavu, vzdělání, sociálního postavení. Takovým známým projevem hromadné posedlosti byla francouzská dreyfusiáda, která na dlouhá léta rozdělila veřejnost i rodinné a osobní vztahy. Připomeňme také výbuch německého nacionalismu za první světové války, který vyvrcholil Hitlerovým barbarstvím, připomeňme nesmyslné krutosti v koloniálních válkách, v revolucích a kontrarevolucích a v neposlední řadě fanatismus islámských teroristů.

Slyšíme-li Zelenského projevy, zaslechneme v jeho řeči zlý tón fanatické nenávisti k Rusům. Do jeho extrémního tvrzení, že Rusko je teroristický stát a že všichni Rusové nesou vinu za válku, je dokonce přimísen prvek masochismu, protože on sám je etnický Rus a Žid, který se stal za jistých okolností Ukrajincem. Cožpak není zvláštní, že lidé jiného původu, vzdají-li se mateřského jazyka a rodinných vazeb, ztotožní-li se s nacionalistickou ideologií kyjevské vlády, mohou se stát ze dne na den Ukrajinci? Mluví-li dnes kyjevská vláda o několika milionech Rusů v Charkovské nebo Oděsské oblasti jako o Ukrajincích, je to přinejmenším podivné; rusky mohou mluvit doma nebo mezi svými, ale ve veřejných funkcích musí mluvit ukrajinsky. Když tento zákon porušil Igor (nyní Ihor)

Terechov, ruský starosta Charkova, města z 90 % obývaného Rusy, musel zaplatit pokutu podle zákona z roku 2019 o používání ukrajinštiny jako státního jazyka. (Od přelomového roku 2014 se zřejmě jazykový zákon zpřísnil. Proč asi?)

Na otázku, co se stane po vyhrané válce s několika miliony Rusů, odpovídá Igor (nikoliv Ihor) Popov v rozhovoru uveřejněném 3.12. v Lidových novinách. Kyjevský politolog si především pochvaluje, že vláda přijala tvrdé zákony o kolaboraci. Připouští však, že je tu rozpor mezi paušálním potrestáním každého podezřelého – to by vedlo k tomu, že osvobozený Doněck by se stal vězením – a nějakou formou amnestie, která by Rusům otevřela cestu k integraci. Nemohlo by to být zřejmě nic jiného, než cesta dobrovolné či nucené ukrajinizace. U nás máme mnoho zkušeností s podobným dilematem mezi germanizací a vyhubením, vysídlením nebo jinou formou „konečného řešení“. Ale kam by vysídlili nepoddajné Rusy? Zřejmě do Ruska. Tato otázka je dnes neřešitelná, protože válku dosud Ukrajinci nevyhráli. Nedovedu si však představit, že by se miliony Rusů na Ukrajině hromadně zřekli svého jazyka a národního vědomí. Sám Popov, který si ponechává ruskou formu svého rodného jména, si zatím neví rady, co bude s ruštinou.

Grygar: Rusko na pranýři aneb jak se osekává historická pravda

Dodejme, že situaci ještě komplikuje asi 20 % občanů hovořících surdžikem, rusko–ukrajinským interdialektem. Budou považováni za zakuklené Rusy a polokolaboranty, nebo za Ukrajince nakažené ruštinou? Ironicky bychom mohli potvrdit to, co říká Putin, samozřejmě v opačném

gardu, že totiž mezi Rusy a Ukrajinci není žádný zásadní rozdíl. Ostatně dovedeme dnes posoudit, čím se Putinův centralismus liší od ukrajinského? V Rusku žije od nepaměti několik set tisíc Ukrajinců; nikde jsem se nedočel, že by byli jakkoli rusifikováni nebo perzekvováni; zřejmě zakoušejí dvojí bolest: za padlé Rusy i za zabitě Ukrajince.

V čase majdanského povstání se někteří Rusové obraceli ke svým rodákům, aby se zřekli svého původu a přidali k Ukrajincům. Vysvětloval jsem si to spíš jen jako politické lákadlo, jako volbu mezi bohatým, mocným a dobře řízeným Západem a zbídačelým, zaostalým asijským Ruskem. Jinými slovy: přidej se k té nadějnější straně, odpoutej se od nešťastného národa, který se zmítá mezi protiklady minulosti i přítomnosti. Samozřejmě tato myšlenka vychází z mesianistického pojetí ukrajinství a také z přehnaně zidealizovaných představ o Západě sdílených obyvateli chudších zemí, které v celé řadě výrobních a konzumních ukazatelích zaostávají za Západem. Přitom se ovšem nebere v úvahu, že na druhé straně u nich doma panují méně napjaté sociální podmínky, mírnější životní tempo, méně rozvinutá honba za penězi a nepřítomnost oligarchů živených gigantickými korupčními aférami. (O Timošenkové se ví, že zpronevěřila 5 milionů eur určených Unií na nákup cukru.) Na druhé straně mě zarážela skutečnost, že mezi nejhorlivějšími západníky vynikali lidé pochybné pověsti, mafiáni, fanatici, antisemité a obdivovatelé násilí, jako Timošenková, Juščenko, Jaroš, Porošenko nebo Ťahnybok, řazený Wiesenthalovým ústavem mezi deset nejhorlivějších antisemitů.

Nenávist bývá tím nejhorším pojátkem davu. Příslušníky dané skupiny izoluje od ostatních lidí, kteří nesdílejí jejich názor, rozbíjí společnost. Lidé posedlí davovým pudem vidí v lidech opačného mínění nepřátele, destruktivní pud

porušuje základní vazby v rodině, povolání, v bydlišti a brání normálnímu soužití a srozumění. Válka se tak stává, navzdory tomu, že žene lidi do houfu, nebezpečným rozbíječem přirozené lidské pospolitosti, hořící ohnisko války vyzařuje zhoubné výpary do všech světových stran. Dnešní válka na Ukrajině, právě tak jako války v Jugoslávii nebo na Předním východě, postavila tisíce včerejších přátel proti sobě.

Železná logika války ničí základy demokracie, nástrojem utužení a zpevnění davových vazeb se stává cenzura, která občany jiného mínění umlčuje a trestá. Zákaz projevu vytváří z lidí vzpírajících se davové jednomyslnosti nepřátele. Zde se vynořuje další spojenec a důsledek nenávisti – strach. Televize ve své zpravodajské části, ale někdy ještě ve větší míře v programech zábavního rázu, nabízí divákovi filmy, které mu bez přestání a v nekonečných variacích předvádějí obrazy násilí, zabíjení a smrti. Objevují-li se vám při výběru vhodného televizního programu náhodné záběry, můžete si být jisti, že každou chvíli narazíte na obrazy rvaček, střelení a masakrů; přitom ani nerozeznáte, zda jde o aktuální výjevy z války, nebo o scény z hraného filmu. Situace je ještě horší, že ani při sledování válečných dokumentů si nebudete pokaždé jisti, zda nejsou dotáčené nebo jinak falšované.

Lidské pudy a vášně se přirozeně seskupují kolem nenávisti a strachu záměrně utvářeného netolerantního davu. Není právě toto seskupení sil onou podivnou šifrou dnešního atlantického světa? V závěru dovoluji mi vrátit se k eseji, ve kterém jsem před půl druhým rokem reagoval na rozhlasový rozhovor na Dvojce věnovaný koronaviru. Nepovažoval jsem nebezpečný virus za jev přirozený a položil jsem otázku, zda pandemie nezatáhne svět do války. Tuto možnost jsem odvodil z paralelních historických

zkušeností – každá přírodní katastrofa v podobě moru a jiných podobných mimořádných událostí vzbudila v lidech démony nenávisti, podezírání, strachu a agrese. Cituji závěr článku, který dnes zní naléhavěji než 9. dubna 2020: „Koronavir drasticky obnažil rozpor mezi osobním bojem za vlastní štěstí a principem společenské solidarity. Lekce pandemie bude mít smysl, když lidem dojde, že cestu k bezpečnější a spravedlivější společnosti neurčuje boj silnějšího proti slabšímu, ale respektování svobody, životního stylu, osobitosti jiných lidí, národů a kultur.“

(rp,prvnizpravy.cz,foto:arch.)

**Líbil se Vám tento článek?
Nezávislost naší redakce můžete podpořit peněžitým darem převodem na účet**

Pro platby ze zahraničí: IBANCZ5601000000438974200277
BIC / SWIFT kódKOMBCZPPXXX

Děkujeme, že nás podporujete!